

Jubeljaar met een zware rouwrand

De zelfmoord in Nederland van de Russische activist Aleksandr Dolmatov was een voor het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken pijnlijk startschot van het Nederland-Ruslandjaar 2013. De uitdaging voor minister van Buitenlandse Zaken Timmermans is om te laten zien dat wij ons niet slechts druk maken om onze culturele en economische banden met Rusland - waar het programma bol van staat - maar ook om een democratischer Rusland.

Wat Dolmatov precies tot zijn wanhoopsdaad heeft gebracht, is moeilijk te achterhalen. Het zou echter onzin zijn dit geheel en al toe te schrijven aan zijn detentie in Nederland, in afwachting van zijn uitzetting. Waarschijnlijker lijkt wat dat betreft de lezing in zijn eigen afscheidsbrief dat hij in gewetenswroeging kwam omdat hij zich een verrader van zijn moederland voelde. De organisatie waarbinnen Dolmatov actief was, Een ander Rusland, is namelijk een radicaal-nationalistische beweging. Als ingenieur bij een Moskouise raketfabriek maakte Dolmatov in het dagelijks leven ook deel uit van het Russisch militair-industrieel complex.

Sinds zijn aantreden (voor de derde keer) als president, afgelopen mei, probeert Vladimir Poetin de tegenstanders van zijn bewind collectief weg te zetten als spionnen van het Westen. Als raketingenieur die naar Nederland 'overliep', paste

Dolmatov precies in dit plaatje, in ieder geval voor de Russische veiligheidsdiensten en dus, naar het lijkt, voor zichzelf. Het is dan ook op zijn minst naïef van de Nederlandse IND om Dolmatov te zien als een reguliere asielzoeker en de gevoeligheid van zijn zaak te miskennen, met de noodlottige afloop als gevolg.

De zelfmoord van Dolmatov was ongetwijfeld niet de door de het ministerie van Buitenlandse Zaken gedroomde aftrap voor het Nederland-Ruslandjaar 2013. Dit jaar wordt officieel geopend in de eerste week van maart, waarschijnlijk in de Hermitage in Amsterdam. Net als bij de opening daarvan in 2009, door toenmalig Russisch president Medvedev en koningin Beatrix, wordt dit keer wederom gehoopt op bezoek van de Russische president. Vladimir Poetin dus.

Hoogtepunt van het jubeljaar moet een reeks kunsttentoonstellingen worden, zoals de reeds geopende tentoonstelling over Sovjet-kunst in het Drents museum, en verschillende bedrijfsfevenementen hier en in Rusland. Wat volledig ontbreekt, is gepaste aandacht voor het feit dat Rusland onder Poetin III zucht onder toenemende repressie en corruptie.

De zelfmoord van Dolmatov leidde tot grote ophef in Rusland. Zelfs de éminence grise van de Russische democratiseringsbeweging, Ljoedmila Aleksejeva, bekritiseerde Nederland. De wereldpers bracht

het nieuws prominent, BBC World Service had de berichten over Dolmatov verschillende dagen als opening. Maar los van de nieuwsberichten in de dagbladen en verontwaardigd getwitter van enkele Ruslandvolgers, bleef het in Nederland opvallend stil. Zelfs Amnesty International leek in geen velden of wegen te bekennen. Dit kenmerkt de Nederlandse apathie waar het gaat om de stagnatie van de democratisering in Rusland.

Om dit jubileumjaar een zinvolle bijdrage te leveren aan de Nederlands-Russische verhoudingen, zou de zaak-Dolmatov voor minister Timmermans en politiek-maatschappelijke organisaties als Amnesty de rode lap moeten zijn om meer aandacht te schenken aan een gezonde basis voor alle culturele en economische banden, namelijk de democratisering van Rusland.

Minister Timmermans persoonlijk kan zich daarbij het beste richten op het International Legal Forum in St.-Petersburg. In mei is Nederland daar als speciaal gastland uitgenodigd. In het mooie Russisch dat hij spreekt, kan Timmermans daar aangeven dat rechtszekerheid de voorwaarde is voor alle welvaart en welzijn, en dat er wat dat aan gaat voor Rusland nog een hoop te halen valt. Dat zou in ieder geval voor wat feestelijk vuurwerk kunnen zorgen in het Nederland-Ruslandjaar 2013.

Helga Salemon, Ruslandkundige.